Кундеус О. М.,
кандидат економічних наук,
Тернопільський національний економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Анотація. *В статті розглянуто засади формування ефективної системи інвестиційно-інвестиційного розвитку підприємств. Проаналізована ефективність інвестицій в інноваційну діяльність підприємств.*

Annotation. *Principles of forming of the effective system of investment-investment development of enterprises are considered in the article. Efficiency of investments is analysed in innovative activity of enterprises.*

Ключові слова: *інвестиційне забезпечення, інновація, інвестиційно-інноваційний розвиток, прибуток, окупність*

Постановка проблеми. У сучасних умовах в Україні існує слабко розвитий ринок інвестиційних ресурсів, недостатньо розвита інформаційна інфраструктура ринку інвестицій, спостерігається істотний розрив між попитом на інвестиції і їх пропозицією. Основним завданням є відродження, відновлення і введення в експлуатацію сучасних виробничих засобів на підприємствах, що вимагає докорінних перетворень у їхній структурі. У програмі «Україна-2010» головна роль приділяється розвитку інвестиційної політики, що полягає в реконструкції і відновленні основних засобів підприємств.

На обсяг інвестицій істотний вплив здійснює стан інвестиційного клімату, що включає сукупність політичних, економічних, соціальних і правових умов, які сприяють розвитку інвестиційної діяльності вітчизняних і іноземних інвесторів. Для покращення інвестиційного клімату необхідне законодавче визначення інвестиційної й інноваційної політики, залучення до активної інвестиційної діяльності усіх форм господарювання, напрямок обмежених інвестиційних ресурсів на реалізацію пріоритетних першочергових програм загальнодержавного і регіонального рівнів, створення високотехнологічних і конкурентноздатних виробництв для майбутнього прогресу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інвестиційно-інноваційного розвитку галузей національної економіки знайшла своє відображення в наукових працях багатьох вчених економістів-дослідників [1;2;3;4;5;6;8;10;11].

Узагальнення фундаментальних робіт вітчизняних і закордонних економістів свідчить про наявність різних підходів до визначення поняття інвестиції.

Одні автори, зокрема, Дж. Кейнс, а також його послідовник Дж. Сломан представляли інвестиції як ту частину доходу даного періоду, що не була спрямована на споживання, тобто наявні в розпорядженні не використані заощадження. Вітчизняні автори представляють інвестиції як довгострокове вкладення коштів з метою створення нових і модернізації діючих підприємств, освоєння нових технологій і техніки, збільшення виробництва й одержання прибутку.

Узагальнюючи розглянуті визначення, представляється, що найбільше повно інвестиції можуть бути розкриті, як вкладення капіталу з метою наступного його збільшення. При цьому приріст капіталу повинний бути достатнім для того, щоб компенсувати інвестору відмовлення від використання наявних засобів на споживання в поточному періоді, винагородити його за можливий ризик утрати капіталу і відшкодувати інфляційні втрати в майбутньому періоді.

Постановка завдання. Для вдосконалення інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку галузей національної економіки обґрунтовано відповідні теоретичні, методичні і практичні пропозицій. В дослідженнях поняття інвестицій розглядається як з фінансової, так і з економічної позицій.

З погляду фінансового менеджменту інвестиції – це всі активи, вкладені в господарську діяльність з метою одержання доходу. З економічної точки зору – це витрати на створення, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння основного капіталу, а також зв'язані з цим зміни оборотного капіталу, що залежать від витрат на основний капітал. Враховується, що чистий доход, одержаний у результаті здійснення інвестицій, є джерелом приросту інвестиційного капіталу.

Процеси вкладення капіталу й одержання прибутку можуть відбуватися в різній часовій послідовності. Тому виділяються такі їхні види: тимчасовий, послідовний, паралельний, інтервальний і комбінований.

Паралельність протікання цих процесів полягає в можливості одержання прибутку ще до початку інвестування. При послідовному протіканні процесів вкладення капіталу й одержання прибутку інвестор може одержати доход відразу після вкладення інвестицій у повному обсязі. Інтервальний процес припускає наявність тимчасового інтервалу між завершенням періоду здійснення інвестицій і початком періоду одержання прибутку від експлуатації об'єкта інвестування. Комбінований процес включає елементи усіх раніше розглянутих варіантів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Обґрунтування схеми здійснення інвестицій є одним з найбільш відповідальних етапів інвестиційного процесу. Для об'єктивного дослідження розрізняють інвестиції зовнішнього і внутрішнього характеру [4; 9].

Інвестиції зовнішнього характеру здійснюються у виді пайової участі підприємства в спільному проекті, або у формі прямого кредитування об'єктів, чи за рахунок діяльності на ринках цінних паперів. Інвестиції внутрішнього характеру мають за мету розвиток виробничого потенціалу підприємства за рахунок збільшення тих чи інших ресурсів і створення необхідної матеріально-технічної бази.

Найбільш повне відображення інвестиційна діяльність знайшла в класифікації, що розробив Бланк І.О. [3]. У ній виділено п'ять основних класифікаційних ознак інвестицій:

– за об'єктами вкладення коштів - реальні і фінансові інвестиції. Реальні інвестиції являють собою вкладення коштів на придбання будинків, споруд, інших об'єктів нерухомості, а також вкладення коштів у нематеріальні активи, що підлягають амортизації. Фінансові інвестиції являють собою вкладення коштів у фінансові інструменти;

– за характером участі в інвестуванні - прямі і непрямі інвестиції. Прямі інвестиції здійснюються без фінансових посередників безпосередньо у виробничі фонди з метою одержання доходу й участі в управлінні виробництвом. Пряме інвестування, як правило, здійснюється інвесторами, які мають досвід інвестування, володіють достатньою інформацією про об'єкт інвестування, здатні на високо - кваліфікованому рівні оцінити ризик вкладення й очікувану прибутковість інвестицій. Непрямі чи інвестиції «портфельні» найчастіше здійснюються пасивними інвесторами, що прагнуть одержати невелику частину компанії і відповідно невеликий, але стабільний прибуток. Таке інвестування здійснюється через посередників, тому що не всі інвестори мають достатню кваліфікацію для правильного й ефективного вибору об'єктів інвестування і наступного управління ними;

– за періодом інвестування - короткострокові, середньострокові і довгострокові інвестиції. Під короткостроковими інвестиціями розуміють вкладення капіталу на період не більш одного року; середньострокові – до трьох років; довгострокові – більш трьох років. По своїй суті інвестиції є довгостроковим вкладенням коштів, однак, через несприятливі умови інвестиційного клімату, високих темпів інфляції інвестори вкладають свої кошти тільки в короткострокові і середньострокові інвестиції;

– за формами власності інвестиційних ресурсів - приватні, державні, іноземні і спільні вкладення. До приватних інвестицій відносять вкладення коштів підприємствами недержавної форми власності і громадянами. Державні інвестиції – вкладення коштів центральними і місцевими органами влади і місцевого самоврядування за рахунок бюджетних і позикових коштів, а також державними органами за рахунок власних і позикових коштів. Іноземні інвестиції здійснюються іноземними громадянами і державами. Під спільними інвестиціями розуміють вкладення коштів, що здійснюються суб'єктами даної країни й іноземних держав;

– за регіональною ознакою виділяються інвестиції усередині країни і за рубежем. Під інвестиціями усередині країни розуміється вкладення коштів у територіальних границях даної країни. Інвестиції за рубежем – це вкладення коштів в об'єкти, розміщені за межами територіальних границь даної країни.

Розвиток інвестиційної діяльності підприємства залежить від його рентабельності, тому необхідно розглядати класифікацію інвестиційних вкладень у залежності від диференційованої норми прибутку для різних інвестицій. На сучасному етапі розвитку економіки України досить складно встановити кількість критеріїв необхідних для побудови класифікації по нормі прибутку. Використовуючи досвід країн з розвинутою ринковою економікою можна, спираючи на приведені раніше класи капітальних вкладень, дану класифікацію представити у наступному виді [4; 6]:

клас 1 (змушені капіталовкладення) – вимоги до норми прибутку відсутні;
клас 2 (збереження позицій на ринку) – норма прибутку 6%;
клас 3 (відновлення ОВФ) – норма прибутку 12%;
клас 4 (економія виробничих витрат) – норма прибутку 15%;
клас 5 (збільшення доходу) - норма прибутку 20%;
клас 6 (ризикові капіталовкладення) – норма прибутку 25%.

Застосування даної класифікації дозволить підвищити якість прийнятих рішень у процесі стратегічного управління інвестиційною діяльністю підприємства. Необхідно розуміння суті інвестицій і способів їхньої класифікації для здійснення інвестиційної діяльності підприємству.

Результативність інноваційної діяльності значною мірою залежить від відповідного фінансування інновацій. Аналіз зарубіжного досвіду показує: інвестиції в інноваційну діяльність підприємств є такими, що мають в середньому високу окупність, незважаючи на значний ризик здійснення таких інвестицій і тривалий період їхньої окупності. Причому інвестиції в наукові розробки приносять ефект не тільки окремому підприємству, яке їх здійснює, але і суспільству в цілому. В останні роки, завдяки інтенсифікації інформаційної діяльності, ефект від інвестування в інновації можна розглядати й у міжнародному масштабі.

За оцінками західних фахівців, норма прибутку в приватному секторі (тобто прибуток фірми, що виконує дослідження і розробки) складає в середньому 20-30%. У порівнянні із середньою нормою прибутку на інвестиції у всьому діловому секторі економіки, яка наближається до 10%, інвестиції в інновації виглядають дуже прибутковими [6].

Оцінна норма прибутку від інвестицій в інновації для всього суспільства в цілому значно вище завдяки зовнішнім ефектам. Вона може досягати 400% для окремих інвестицій, а в середньому складає від 30% до 80%.

Аналізуючи ефективність інвестицій в інноваційну діяльність підприємств, слід зазначити: існує ризик, що, при виборі окремих інновацій для таких досліджень, будуть розглядатися тільки ті з них, які забезпечили високу віддачу на вкладені інвестиції. Таким чином, результати дослідження будуть завищені. Однак дані про окупність інвестицій у наукові розробки підтверджуються дослідженнями на галузевому рівні.

Оцінюючи середньогалузевий прибуток від науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, виконуваних в окремій і в суміжних галузях, можна судити про те, що суспільна норма прибутку значно перевищує приватну. Спираючись на ці факти, можна зробити висновок про те, що з урахуванням зовнішніх ефектів прибуток від реалізації інновацій у середньому складає 50%.

Таким чином, інвестиції в інноваційну діяльність підприємств мають високу окупність й у цілому є вигідними вкладеннями.

Інвестиції в інноваційну діяльність підприємства характеризуються підвищеним ризиком у зв'язку з невизначеністю одержання бажаного прибутку від її здійснення. Такі інвестиції мають довгочасний період окупності, що обумовлено тривалим характером інноваційного процесу, починаючи від фундаментальних і прикладних розробок і закінчуючи реалізацією нововведення на ринку.

Ф. Котлер наводить наступні дані: на ринку товарів широкого вжитку зазнає невдачі 40% усіх пропонованих новинок, на ринку товарів промислового призначення – 20, а на ринку послуг – 18 [7]. Зазначимо, що ці дані стосуються товарів, що вже пройшли через відбір всіх етапів інноваційного процесу та деяких вже доведених до впровадження у виробництво і виходу на ринок.

За даними американських дослідників, причини того, що значна кількість товарів зазнає невдачі на ринку, обертаючись значними збитками для компаній, полягають у тому, що 32% комерційних невдач пропонованих новинок відбуваються через невірну оцінку вимог ринку, 23% - з технічних причин (недосконалість дизайну, технічних параметрів, зручностей в експлуатації і т.п.), 14% - через занадто високу ціну, 13% – за рахунок неправильної політики збуту, 10% - через несвоєчасний початок продажів, 78% - через протидію конкурентів [6]. Цей аналіз дає підставу вважати, що, поряд із проблемою інвестування інновацій, існує необхідність оптимізації самого інноваційного процесу підприємства, що містить у собі і його маркетингову складову.

Необхідність маркетингового забезпечення інноваційної діяльності – завдання відносно нове для нашої країни, необхідність якого виникла придбанням інноваційною діяльністю підприємств ринкової орієнтації. У зв'язку з цим одним з найбільш значимих етапів інноваційного процесу, що вимагає значного інвестиційного забезпечення, стає заключний етап, який включає просування

нової продукції на ринок, оцінку потенційних можливостей інновації, пробний маркетинг, організацію збуту, рекламу, стимулювання продажів.

Дослідження показують [6;8], що витрати, пов'язані з просуванням інноваційного продукту на ринок, складають значну частку витрат на фінансування інновацій. У великих зарубіжних компаніях ці витрати розподіляються таким чином (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл витрат на розробку і впровадження інновацій у зарубіжних компаніях

Етапи розробки нової продукції	Відсоток кошторисних витрат
Фундаментальні (базисні) дослідження	3-6
Прикладні розробки	7-18
Підготовка технологічного устаткування і будівництво нових підприємств	46-60
Організація збуту (включаючи рекламу, стимулювання продажів, збутову мережу, товаропросування)	10-27

Як видно з табл. 1, незважаючи на важливість фундаментальних і прикладних досліджень, найбільш вагома частина витрат великих зарубіжних компаній на створення інновацій (40-60%) припадає на закупівлю і підготовку устаткування, нове будівництво, що належить до капітальних витрат, а також на організацію збуту створюваної продукції. Незважаючи на те, що заключний етап інноваційного процесу, пов'язаний із просуванням нового товару на ринок, вимагає великих фінансових витрат, він значною мірою сприяє успішній реалізації інновації в умовах ринку, а, отже, і визначає можливості одержання прибутку від вкладених у новий продукт інвестицій.

Успішна реалізація інновації на ринку здебільшого визначається особливостями інноваційного процесу на різних стадіях життєвого циклу інновації та можливостями одержання прибутку [3;9]. Залежно від фаз життєвого циклу інновації та можливостей одержання прибутку на тому чи іншому етапі інноваційного розвитку, змінюється і стратегія підприємства. З урахуванням запропонованого підходу, показана залежність етапів життєвого циклу інновацій і стадій її інвестування (рис.1).

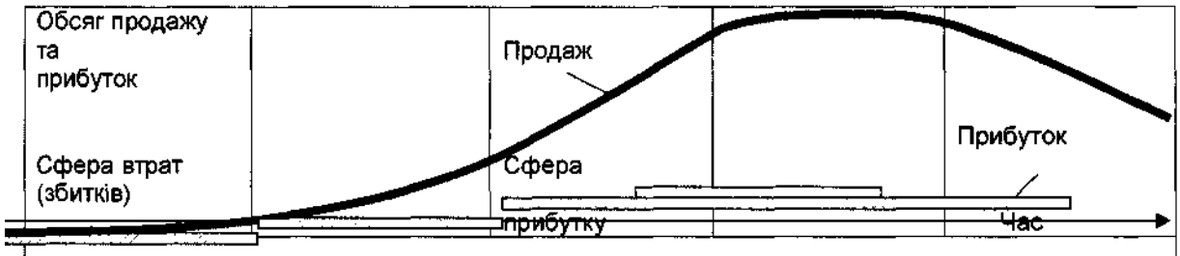

Етапи життєвого циклу інновації				
Створення нововведення	Фаза введення продукту на ринок	Фаза зростання реалізації продукту	Фаза стабілізації продажу продукту	Фаза зменшення реалізації продукту
Стратегії				
Стратегія оновлення	Стратегія проникнення	Стратегія наступу	Стратегія захисту	Стратегія відходу
Етапи інвестування інновації				
Початок періоду окупності інвестицій. Мобілізація коштів для стимулювання зростання обігу. Залучення до-даткових джерел фінансування.	Фінансування поточних витрат, пов'язаних з реалізацією проекту. Фінансування маркетингових заходів.	Фінансування процесу виробництва, додаткових виробничих затрат. Контроль за використан-ням інвестицій-них ресурсів.	Реалізація додат-кових інвести-цій, пов'язаних зі стимулюван-ням продажу. Фінансування витрат на рекламу й інформаційне забезпечення	Початок пе-ріоду деінвес-тування та дефінансування

Рис.1. Життєвий цикл інновації й етапи її інвестування

На підставі викладеного можна зробити висновок, що вибір форм і методів інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємства є найважливішим напрямком його інноваційної стратегії. Це визначає доцільність розгляду інноваційної й інвестиційної діяльності підприємства в окремому інноваційно-інвестиційному просторі тобто формування його інноваційно-інвестиційної стратегії. Реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії дозволяє приймати погоджені інноваційні рішення в умовах твердого лімітування зовнішніх і внутрішніх джерел інвестиційних ресурсів підприємства.

На думку деяких авторів [1;2;10], стадії життєвого циклу характеризують ступінь готовності інновації до реалізації, що визначає вибір джерела інвестиційної підтримки. При цьому слід враховувати, що чим нижче ступінь готовності інновації до реалізації, тим нижче ймовірність успішного завершення проекту а, отже, вище ризик його фінансування.

Високий ступінь ризику впливає на зацікавленість інвесторів, оскільки навіть великі інвестори, такі як концерни і транснаціональні корпорації, віддають перевагу інвестуванню інновацій високого ступеня значущості. Тому, як правило, фундаментальні і пошукові дослідження фінансуються за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів чи коштів спеціальних фондів, а проведення прикладних досліджень фінансуються за рахунок коштів венчурних інвесторів.

Особливості інвестиційної підтримки інноваційного розвитку підприємства визначаються рядом факторів. До них належать: рівень значущості інновацій; ступінь готовності інновації до реалізації; масштаб і характер ефекту, що забезпечує реалізацію інновації; рівень ризику інноваційної діяльності; необхідний розмір інвестицій в інновації (рис. 2).

Рис.2. Фактори, які визначають особливості інвестиційної підтримки інноваційної діяльності підприємства

Важливою характеристикою інновацій є рівень їхньої значущості, яка являє собою оцінку інновації з точки зору очікуваних результатів її реалізації. Такими результатами можуть бути зміна організаційно-технічного рівня виробництва, розміри споживаних ресурсів, рівень виробничих витрат, соціальні, екологічні й інші наслідки реалізації інновацій [4;5].

Класифікація інновацій за рівнем їхньої значущості визначає характер інвестиційних ресурсів, що направляються на їхнє фінансування. Так, інновації, які мають високий рівень значущості для підприємства, потребують відповідного інвестиційного забезпечення у вигляді стратегічних інвестицій, довгострокових і надійних джерел інвестиційних ресурсів.

У загальному вигляді за рівнем значущості для підприємства інновації поділяють на 5 груп [8, с.61]:

- нове науково-технічне відкриття (Із1);
- новий спосіб виробництва (Із2);
- принципово нова техніка, технологія, матеріали, енергоносії (Із3);
- поточна модернізація, спрямована на підвищення технічного рівня виробництва, якості і конкурентоспроможності продукції, що випускається, збереження навколишнього середовища (Із4);
- нові форми організації виробництва і управління (Із5).

Різні групи інновацій потребують різного інвестиційного забезпечення, що стосується, насамперед, тимчасового інтервалу інвестицій.

З цією метою інвестиції можна поділити на стратегічні (довгострокові), поточні середньострокові, поточні річні й оперативні (або короткострокові).

Інвестування інновацій можна класифікувати за масштабом вкладень. Великі інвестиційні проекти мають стратегічний характер, являють собою вкладення в принципово нові об'єкти і мають вартість понад 2 млн. доларів. Середні проекти мають вартість від 300 тис. доларів до 2 млн. доларів, дрібні проекти – менше 300 тис. доларів. Джерелом інвестицій для реалізації дрібних і середніх проектів звичайно виступають амортизаційні відрахування від основного капіталу [11].

Наукові дослідження і розробки все більше орієнтуються на потреби ринку. Процес створення нового продукту і/чи нової технології починається з вивчення ринку, виявлення його можливостей, прогнозування майбутніх потреб. Потім визначаються характеристики інновацій, що відповідають сучасним і майбутнім потребам.

Науково-технічне нововведення – результат складних. На його успішне завершення впливає величезна кількість внутрішніх і зовнішніх факторів. Наприклад, серед причин відмови від проектів, робота над якими була перервана на стадії розробок, найпоширенішими є зовнішні фактори: непринадно маленький ринок; невизначеність щодо покупців; низький рівень конкурентоспроможності; невизначеність щодо постачальників; застарівання нововведення [2].

До внутрішніх організаційних факторів належать недостача ресурсів для проведення маркетингових досліджень чи експерименту, відсутність виробничих потужностей чи досвіду, незадовільні зв'язки із суміжними підприємствами, швидке збільшення витрат на наукові дослідження, відсутність бази для проведення дослідно-конструкторських робіт.

Інноваційна діяльність підприємств полягає в цілеспрямованій реалізації інноваційної політики, яка у свою чергу стимулює підвищення інноваційного потенціалу підприємства.

Сучасна інноваційна політика – це сукупність науково-технічних, виробничих, управлінських, фінансово-збутових та інших заходів, пов'язаних із просуванням нової чи поліпшеної продукції на ринок. Інноваційна політика є поняттям більш широким, ніж науково-технічна політика, яка традиційно зводиться до аналізу та вибору пріоритетів у науці й техніці.

Розглядаючи інноваційну діяльність як частину єдиного економічного простору, слід особливо підкреслити важливість інноваційно-інвестиційної складової. Це пояснюється тим, що інноваційний розвиток будь-якого підприємства залежить від його можливостей у фінансуванні такого розвитку. Наявність власних коштів підприємства, доступ до притягнутих джерел інвестиційних ресурсів для фінансування інновацій, наявність і зацікавленість інвесторів у реалізації інновацій є найважливішими факторами успіху в інноваційному розвитку підприємства. Тому інноваційну й інвестиційну діяльність підприємства пропонується розглядати в єдності.

Дослідження інноваційної діяльності підприємств у єдиному інноваційно-інвестиційному просторі, врахування цілей, інтересів і вимог інвесторів при реалізації інноваційних програм і проектів дозволять комплексно підійти до рішення основної проблеми інноваційного розвитку підприємств – його інвестиційної підтримки (рис. 3).

Рис. 3. Державне регулювання та підтримка інноваційно-інвестиційних процесів

Дослідження свідчать, що інвестування інноваційної діяльності підприємств може, здійснюватися за рахунок різних джерел (рис. 4).

Важливим джерелом інвестування є власні кошти. В даному випадку здійснюється процес самофінансування: з накопичених капіталізованих прибутків (за рахунок фонду розвитку фірми); самофінансування з накопиченого амортизаційного фонду і поточних амортизаційних відрахувань; використання резервного фонду для покриття тимчасових поточних збитків підприємства, планованих на період до виходу підприємства на проектні показники обсягів випуску і продажу, що перевищують обсяг беззбиткового випуску і продажу; фінансування з власного капіталу підприємства, що складає статутний фонд фірми (при збільшенні ним діючого нормативу підтримки визначеної величини статутного капіталу).

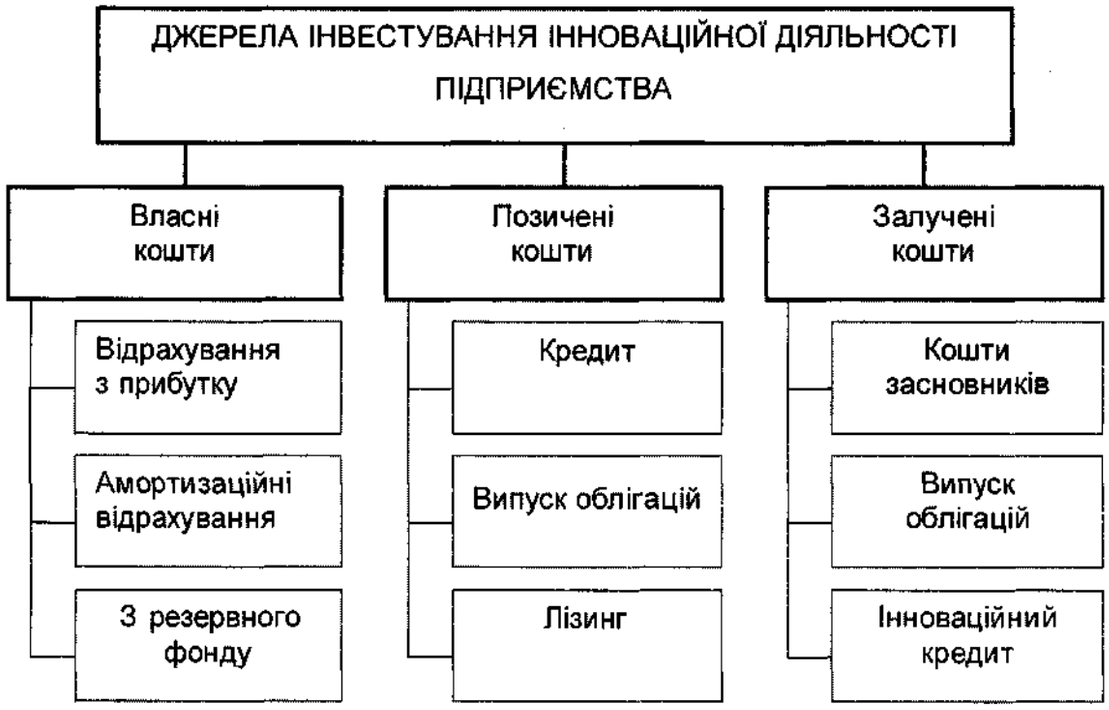

Рис.4. Джерела інвестування інноваційної діяльності підприємств

Наступним джерелом фінансування є позикові кошти: банківські кредити (у першу чергу довгостроковий і середньостроковий інвестиційний кредит); позикові кошти, які надходять від розміщення на біржовому чи позабіржовому фондових ринках облігацій, що спеціально випускаються; комерційний кредит постачальників матеріальних покупних ресурсів (запасів, сировини, напівфабрикатів, комплектуючих виробів, послуг контрагентів та ін.) при покупці цих ресурсів на виплату чи з відстроченим платежем; лізинг спеціально замовленого устаткування з відстроченим викупом його після того, як воно буде надане з дозволом використовувати його протягом визначеного часу на умовах оренди (при цьому можливий не один різновид такого лізингу - прямий, оперативний, фінансовий та ін.); коштів зарубіжних інвесторів.

До залучених коштів відносять : кошти акціонерів-засновників (пайовиків) і тих (у відкритих акціонерних товариствах), хто придбав акції попередніх додаткових емісій (випусків акцій); кошти, одержані від розміщення на фондовому ринку нових випусків акцій (чи надходять від додаткових нових пайовиків, якщо мова йде про неакціонерні; чи товариствах з обмеженою відповідальністю, чий статутний фонд після перереєстрації може нарощуватися за рахунок внесків у нього від додатково прийнятих членів).

Виділяють також інші змішані чи нетрадиційні джерела фінансування, які включають : випуск і розміщення конвертованих один в одного акцій та облігацій; інноваційний кредит; одержання форвардних контрактів на постачання освоюваної продукції зі значно відстроченим терміном постачання (але при наявності від замовника суттєвих, аж до повної оплати за зниженою ціною, авансових платежів і т.д.).

Різноманітність джерел інвестування інноваційної діяльності визначає необхідність глибокого аналізу можливостей вибору кожного з джерел, переваг і недоліків їхнього використання.

Основними факторами, що визначають можливість використання того чи іншого джерела інвестування інновацій, є такі: розмір і тип підприємства, що реалізує інновації; кредитоспроможність підприємства та його фінансове становище; рівень диверсифікування діяльності підприємства (ступінь спеціалізації його інноваційної діяльності); радикальність інновації; розмір і характер потенційного ефекту від інновації; рівень ризику, пов'язаного з реалізацією інновації; ступінь залежності підприємства (чи є інноваційне підприємство самостійним чи воно засновується корпорацією); резерв часу на освоєння інновації.

Розглядаючи послідовно сутність вищенаведених факторів можна відзначити наступне.

Великі підприємства, як правило, мають більш могутній фінансовий і виробничий потенціал і можливості виділити кошти для інвестування інноваційного розвитку. Дрібні підприємства, що тільки створюються, не мають необхідної кількості власних коштів. Тому таке джерело інвестицій, як самофінансування, здебільшого для них неприйнятне.

За високої кредитоспроможності підприємства (обумовленої фінансовим становищем позичальника, наданим кредиторам майновим забезпеченням і гарною "кредитною історією", тобто дотриманням ним фінансової дисципліни при обслуговуванні позичок, що раніше бралися) підприємство може розраховувати на довіру з боку інвесторів, а, отже, на доступ до позикових і залучених джерел фінансування. Причому якщо для успішної реалізації проекту має значення швидкість залучення інвестицій, то в даному випадку має сенс використовувати кредит.

Якщо підприємство спеціалізоване на виконанні досліджень і розробок, його діяльність може інвестуватися коштами венчурних інвесторів. Практика венчурного фінансування передбачає інвестування інновацій як шляхом придбання акцій (паїв), так і шляхом кредитування підприємств. Велике диверсифіковане підприємство може здійснювати фінансування інновацій з різних джерел.

Радикальність інновації також визначає можливість її інвестування капіталом венчурних інвесторів, оскільки для розробки й упровадження радикальних інновацій найчастіше створюються спеціалізовані підприємства – венчури. Це визначає й особливості інвестування таких інновацій.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, комплексне методичне дослідження інноваційно-інвестиційного процесу розвитку галузей національної економіки дає можливість науково обґрунтувати напрями інноваційної діяльності, структуру і джерела інвестування, сприяє підвищенню конкурентоспроможності виробництва і продукції.

Використана література

1. Беренс В., Питер М. Хавранек Руководство по оценке эффективности инвестиций. – М.: Прогресс, 1994. – 328с.
2. Бирман Г., Шмидт Экономический анализ инвестиционных проектов. – М.: Банки и биржи, 1997. – 631с.
3. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: ИТЕМ, 1995. – 448с.
4. Богатин Ю.В., Швандар В.А. Инвестиционный анализ / Учебное пособие для ВУЗов. – М.: ЮНИТИ – САНА, 2000. – 286с.
5. Вакарин С.И. Инвестиции в Украине [Общая характеристика рынка инвестиций]. – К.: ООО «Конкорд»: РИК «IDA», 1996. – 94с.
6. Гитман Л.Дж., Джонк М.Д. Основы инвестирования. / Пер. с англ. – М.: Дело, 1997. – 1008с.
7. Котлер Ф. Основы маркетинга: Пер. с англ. /Общ. ред. и вступ. ст. Е.М. Пеньковой.- М.: Прогресс, 1990.- 736 с.
8. Липсиц И.В., Коссов В.В. Инвестиционный проект: методы подготовки и анализа. – М.: БЕК, 1996. – 304с.
9. Нікбахт Є., Горіппєллі А. Фінанси. – К.: Глобус, 1992. – 486с.
10. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні. – К.: Лібра, 1998. – 392с.
11. Шумилин С.И. Инвестиционное проектирование: практическое руководство по экономическому обоснованию инвестиционных проектов. – М.: АО «Финстатинформ», 1995. – 240 с.